DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

7. september 2004 *

I sag C-1/03,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF,

indgivet af Cour d'appel de Bruxelles (Belgien), ved dom af 3. december 2002, registreret på Domstolen den 3. januar 2003, i den for denne ret verserende straffesag mod:

Paul Van de Walle

Daniel Laurent

Thierry Mersch

* Processprog:

procesdeltager:

Région de Bruxelles-Capitale

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne J.-P. Puissochet (refererende dommer), R. Schintgen, F. Macken og N. Colneric,

generaladvokat: J. Kokott,
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Paul Van de Walle, Daniel Laurent og Texaco Belgium SA ved avocat M. Mahieu

— Thierry Mersch ved avocat O. Klees

— Région de Bruxelles-Capitale ved avocats E. Gillet, L. Levi og P. Boucquey

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Simonetti og M. Konstantinidis, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 29. januar 2004,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, litra a), b) og c), i Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald (EFT L 194, s. 39), som ændret ved Rådets direktiv 91/156/EØF af 18. marts 1991 (EFT L 78, s. 32, herefter »direktiv 75/442«).

2 Anmodningen er blevet forelagt i forbindelse med retsforfølgelse af Paul Van de Walle, Daniel Laurent og Thierry Mersch, der er ansvarshavende i selskabet Texaco Belgium SA (herefter »Texaco«), samt af Texaco selv (herefter »Van de Walle m. fl.«), der, som følge af, at kulbrinter ved et uheld er udsivet fra en Texaco-tankstation, tiltales for ulovlig henkastning af affald.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 Artikel 1 i direktiv 75/442 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

a) »affald«: ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med

[...]

b) »producent«: enhver person, hvis aktivitet frembringer affald (den oprindelige producent), og/eller enhver person, der har foretaget en forbehandling, blanding eller andet, som medfører en ændring af dette affalds karakter eller sammensætning

c) »indehaver«: producenten af affaldet, eller den fysiske eller juridiske person, som er i besiddelse af det

[...]«

4 Bilag I til direktiv 75/442, der har overskriften »Affaldskategorier«, nævner i punkt Q 4 »[m]aterialer, der er spildt eller tabt ved uheld, eller som på anden måde er involveret i et uheld, herunder materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af det pågældende uheld«, i punkt Q 7 »[s]toffer, der ikke længere er egnet til brug (f. eks. kontaminerede syrer, kontaminerede opløsningsstoffer, brugte hærdesalte osv.)«, i punkt Q 14 »[p]rodukter, som indehaveren ikke længere har brug for (f. eks. kasserede artikler fra landbrug, husholdninger, kontorer, forretninger, værksteder osv.)«, og i punkt Q 15 »[k]ontaminerede materialer, stoffer eller produkter stammende fra genetablering af kontaminerede arealer«.

5 Artikel 4, stk. 2, i direktiv 75/442 har følgende ordlyd: »[m]edlemsstaterne træffer desuden de fornødne foranstaltninger til at forbyde henkastning, dumpning og ukontrolleret bortskaffelse af affald«.

6 Artikel 8 i direktiv 75/442 bestemmer, at medlemsstaterne skal træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for, at enhver indehaver af affald enten overlader dette til en privat eller offentlig indsamler eller til en virksomhed, som varetager bortskaffelse eller nyttiggørelse, eller at indehaveren selv skal sørge for dets nyttiggørelse eller bortskaffelse.

7 Artikel 15 i direktiv 75/442 bestemmer:

»I henhold til princippet om, at forureneren betaler, skal omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet afholdes

— af den indehaver, der overlader affald til en indsamler eller til en virksomhed som omhandlet i artikel 9, og/eller

— af de tidligere indehavere eller producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra.«

De nationale bestemmelser

8 En bekendtgørelse udstedt af rådet for hovedstadsregionen Bruxelles den 7. marts 1991 om forebyggelse og forvaltning af affald (*Moniteur Belge* af 23.4.1991, herefter

»bekendtgørelsen af 7. marts 1991«), definerer i artikel 2, stk. 1, affald som »et stof eller en genstand, som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med«.

9 Bilag I til bekendtgørelsen, der indeholder en række affaldskategorier, omhandler i rubrik Q 4 »materialer, der er spildt eller tabt ved uheld, eller som på anden måde er involveret i et uheld, herunder materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af det pågældende uheld«, i rubrik Q 7 »stoffer, der ikke længere er egnet til brug«, og i rubrik Q 12 »kontaminerede materialer«.

10 Bilag III til bekendtgørelsen, der har overskriften »stoffer, der gør affaldet farligt«, omfatter en rubrik C 51, der omhandler »kulbrinter og iltede, kvælstofholdige eller svovlholdige forbindelser heraf, som ikke er medtaget andetsteds i dette bilag«.

11 Bekendtgørelsens artikel 8 bestemmer:

»Det er forbudt at henkaste affald på et offentligt eller privat sted uden for de deponeringssteder, der er indrettet hertil af den kompetente forvaltningsmyndighed, eller under tilsidesættelse af de administrative bestemmelser om bortskaffelse.«

12 Artikel 10 i bekendtgørelsen af 7. marts 1991 foreskriver:

»Den, der producerer eller er i besiddelse af affald, skal sikre eller lade sikre, at det bliver bortskaffet i overensstemmelse med bestemmelserne i nærværende bekendtgørelse på betingelser, der er egnet til at begrænse de skadelige virkninger for jord, flora, fauna, luft og vand, og generelt uden at skade miljøet eller den menneskelige sundhed.

Hovedstadsregionen Bruxelles' myndigheder overvåger, at omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet afholdes af den indehaver, der overlader affald til det anlæg, som varetager bortskaffelsen, eller, hvis dette ikke er muligt, af de tidligere indehavere eller producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra.«

13 Ifølge bekendtgørelsens artikel 22 straffes den, der henkaster sit eget eller andres affald i strid med bestemmelserne i bekendtgørelsens artikel 8.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14 Hovedstadsregionen Bruxelles er ejer af en ejendom, der er beliggende på avenue du Pont de Luttre 132 i Bruxelles (Belgien). Renoveringsarbejder i denne bygning, som Hovedstadsregionen Bruxelles havde indledt for at etablere et socialt center på stedet, måtte afbrydes den 18. januar 1993, da det blev konstateret, at der i bygningens kælder var sket indsivning af vand mættet med kulbrinte, som var trængt ind gennem den væg, der adskiller denne bygning fra nabobygningen, der er beliggende på nr. 134 i samme gade, hvor der på det tidspunkt befandt sig en Texaco-tankstation.

15 Denne tankstation var omfattet af et erhvervslejemål indgået mellem Texaco og stedets ejer. Tankstationen blev siden 1988 drevet af en bestyrer i henhold til en »forpagtningsaftale«, der bestemte, at grunden, bygningen, udstyret og driftsinventaret [...] blev stillet til rådighed for bestyreren af Texaco. Bestyreren drev tankstationen for egen regning, men han havde ikke ret til at foretage ændringer på stedet uden forudgående skriftlig tilladelse fra Texaco, der forsynede tankstationen med olieprodukter og forbeholdt sig ret til at kontrollere regnskaberne og beholdningerne.

16 Efter at udsivningen af kulbrinte, der skyldtes en fejl i tankstationens opbevaringstanke, blev konstateret, fandt Texaco, at driften ikke længere var mulig og besluttede under henvisning til en væsentlig misligholdelse fra bestyrerens side at opsige forpagtningsaftalen i april 1993. Selskabet opsagde derefter erhvervslejemålet i juni 1993.

17 Samtidig med, at Texaco gjorde gældende, at selskabet ikke var ansvarligt, foretog det jordrensningsarbejder og udskiftede en del af de opbevaringsanlæg, hvorfra kulbrinterne var udsivet. Selskabet har ikke udført arbejde på stedet efter maj 1994. Hovedstadsregionen Bruxelles fandt, at rensningsarbejdet ikke var afsluttet, og afholdt omkostningerne til de andre istandgøringsforanstaltninger, den fandt nødvendige for gennemførelsen af sit ejendomsprojekt.

18 Da Texaco ved sin adfærd antoges at have overtrådt bekendtgørelsen af 7. marts 1991, navnlig bekendtgørelsens artikel 8, 10 og 22, blev Paul Van de Walle, Texacos administrerende direktør, de overordnede funktionærer i Texaco, Daniel Laurent og Thierry Mersch, samt Texaco som juridisk person retsforfulgt ved Tribunal

correctionnel de Bruxelles. Hovedstadsregionen Bruxelles var civil part i sagen. Ved dom af 20. juni 2001 frifandt den nævnte ret de tiltalte og erklærede sig inkompetent til at træffe afgørelse vedrørende den civile parts påstand.

19 Anklagemyndigheden og den civile part appellerede dommen til den forelæggende ret.

20 Den forelæggende ret antog, at tilsidesætte af forpligtelserne i bekendtgørelsens artikel 8, men ikke overtrædelse af forordningerne i bekendtgørelsens artikel 10, ifølge artikel 22 i bekendtgørelsen af 7. marts 1991 er strafbar. Den forelæggende ret har derfor fastslået, at de tiltaltes handlinger kun er strafbare i henhold til nævnte artikel 22, hvis de kan anses for henkastning af affald i nævnte artikel 8's forstand. Retten anførte, at Texaco ikke har skaffet sig af med affald ved at forsyne tankstationen, og at hverken den leverede benzin eller de tanke, som forblev nedgravet i jorden, efter at de rensningsarbejder, som virksomheden havde foretaget, var afsluttet, kunne være affald i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i bekendtgørelsens artikel 2, stk. 1, dvs. »et stof eller en genstand, som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med«.

21 Den forelæggende ret har derimod sat spørgsmålstegn ved, om jord, der er forurenet som følge af, at kulbrinter er spildt ved et uheld, kan anses for affald, og har bemærket, at den finder det tvivlsomt, om den pågældende jord kan anses for affald, for så vidt som den ikke er udgravet og behandlet. Den forelæggende ret har ligeledes anført, at teorien er splittet med hensyn til, om spild ved uheld af et produkt, der forurener jorden, kan sidestilles med henkastning af affald.

22 Cour d'appel de Bruxelles bemærkede, at definitionen af »affald« i artikel 2, stk. 1, i bekendtgørelsen af 7. marts 1991 er en ordret gentagelse af direktiv 75/442, og at bilag I til denne bekendtgørelse med en fortegnelse over affaldskategorier gentager udtrykkene fra bilaget til direktivet, hvorfor den udsatte sagen og forelagde Domstolen følgende to præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 1, litra a), i [...] direktiv 75/442/EØF [...], hvori begrebet affald defineres som »ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med«, og samme direktivs artikel 1, litra b) og c), hvorefter en producent af affald defineres som »enhver person, hvis aktivitet frembringer affald (den oprindelige producent), og/eller enhver person, der har foretaget en forbehandling, blanding eller andet, som medfører en ændring af dette affalds karakter eller sammensætning«, og en indehaver defineres som »producenten af affaldet, eller den fysiske eller juridiske person, som er i besiddelse af det«, fortolkes således, at de finder anvendelse på en olievirksomhed, som producerer kulbrinter og sælger dem til en forhandler, som driver en af dens tankstationer i henhold til en forpagtningsaftale, som ikke indebærer noget underordnelsesforhold i forhold til virksomheden, når disse kulbrinter trænger ud i jorden og således medfører en forurening af jord og grundvand?

2) Gælder den retlige subsumption af affald i de nævnte bestemmelsers forstand derimod kun, når den således forurenede jord er blevet udgravet?«

De præjudicielle spørgsmål

23 Ved disse to spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, om kulbrinter, der er lækket ved et uheld og er skyld i en forurening af jord og grundvand, kan anses for affald i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442, og om den således forurenede jord også kan anses for affald i samme bestemmelses forstand, herunder når den forurenede jord ikke er blevet udgravet, og for det andet, om det olieselskab, der forsyner tankstationen, under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende kan anses for producent eller indehaver af eventuel affald i den forstand, hvori udtrykkene er anvendt i direktivets artikel 1, litra b) og c).

Indlæg for Domstolen

24 Hovedstadsregionen Bruxelles har anført, at Texaco opfylder definitionen af en »indehaver af affald«, for så vidt som selskabet fra starten var indehaver af kulbrinterne, leverede kulbrinterne til tankstationen, udøvede en streng kontrol over tankstationens virksomhed og pumpede grundvandet op for at rense den forurenede jord.

25 Det er kun indtil tankstationen af en eller anden grund skiller sig af med kulbrinterne, at de ikke kan anses for affald, og fra dette øjeblik bliver de til affald, også for den virksomhed, der, som Texaco, har produceret og leveret dem.

26 En olievirksomhed, der har produceret og solgt produkter, der er blevet til affald, må derfor anses for indehaver af affaldet i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 75/442, hvis virksomheden havde adgang til det sted, hvor affaldet befandt sig, eller havde ret til at træffe afgørelser vedrørende driften af sin kundes virksomhed eller til at føre kontrol med de anlæg til opbevaring af produktet, som var skyld i udslip til jorden og til grundvandet. En olievirksomhed, der faktisk har behandlet en del af affaldet, er så meget desto mere indehaver af affaldet.

27 Hvad angår de i hovedsagen omtvistede kulbrinter, der er sivet ud af tankstationens tanke, har producenten eller indehaveren deraf skilt sig af med dem. Disse kulbrinter er specifikt omhandlet af punkt Q 4 i bilag I til direktiv 75/442 og er desuden farligt affald. De må derfor anses for affald i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktivet.

28 Den jord, der er forurenet af disse kulbrinter, må ligeledes anses for affald. Dette fremgår af både af ordlyden af punkt Q 5, Q 12 og Q 13 i bilaget og af forpligtelsen for indehaveren af disse stoffer til at skille sig af med dem.

29 En sådan forpligtelse følger bl.a. af de hensyn til beskyttelse af menneskets sundhed og af miljøet, der forfølges ved direktiv 75/442, som ikke ville blive tilgodeset, hvis indehaveren eller producenten af affald ikke var forpligtet til at skille sig af med forurenet jord, eller hvis han blot begravede de kontaminerede materialer i jorden.

30 Van de Walle m.fl. har gjort gældende, at Texaco, da det leverede til tankstationen, afgav rene olieprodukter, hvilket ikke kan anses for produktion af affald eller fortolkes som en hensigt om at skille sig af med affald.

31 Van de Walle m.fl. har anført, at fællesskabslovgiver ved definitionen af affald som ethvert stof, som indehaveren »skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med«, ud over det objektive forhold (katalogisering af affald ud fra egenskaber og giftighed) medtog et subjektivt forhold ved kun at lade situationer være omfattet, hvori indehaveren foretager en handling med henblik på, med en hensigt om eller med en forpligtelse til at skille sig af med affaldet ved enten bortskaffelse eller nyttiggørelse.

32 Det særlige ved tvisten i hovedsagen er, at hverken Texaco eller tankstationens bestyrer havde kendskab til eller var opmærksomme på, at kulbrinterne var sivet ud af tankene og var trængt ud i vandet og den omkringliggende jord. Der kan under disse omstændigheder ikke siges at foreligge nogen handling med henblik på, hensigt om eller forpligtelse til at skille sig af med disse stoffer.

33 Texaco blev endvidere først pålagt at rense stedet i januar 1993 efter konstateringen af udsivningen af kulbrinter. Dette pålæg, der var vilkårlig, skulle have været adresseret til tankstationens forpagter, der som selvstændig bestyrer måtte anses for den eneste person, der var forpligtet til at skille sig af med disse stoffer. Texaco har desuden hele tiden understreget, at de rensningsarbejder af jorden, som selskabet havde foretaget, var gennemført uden at »anerkende nogen retlig forpligtelse«.

34 Hvad angår begrebet »producent« og »indehaver« af affald i fællesskabsrettens forstand, har Van de Walle m.fl. gjort gældende, at ordlyden af det præjudicielle spørgsmål og af begrundelsen for forelæggelsesdommen giver anledning til at tro, at Cour d'appel de Bruxelles er af den opfattelse, at Texaco hverken er producent eller indehaver af det omtvistede affald, og at retsinstansen ikke lægger vægt på disse begreber, men blot på, at Domstolen definerer begrebet »affald«.

35 Det er derfor kun subsidiært for det tilfælde, at Domstolen anser det for nødvendigt at gennemgå begrebet »indehaver« eller »producent«, at Van de Walle m.fl. har anført, at Texaco kun har leveret rene produkter til tankstationen og således hverken har frembragt, skabt eller produceret affald. Hvis et produkt ikke er blevet anvendt, er det den person, der ikke længere anvender produktet, der er producenten af affaldet, og ikke den person, der i starten har leveret produktet til ham. Det er derfor kun tankstationens bestyrer, der i givet fald kan anses for producent af affaldet og endvidere for indehaver heraf.

36 Det følger i den forbindelse af flere bestemmelser i forpagtningsaftalen for tankstationen, særligt af aftalens artikel 6, stk. 10, at bestyreren alene havde hele drifts- og erhvervsansvaret, og at han var den eneste, der var ansvarlig for skader, der påføres tredjemand som følge af hans virksomhed. Ifølge aftalens artikel 2 var driften af tankstationen blevet »overdraget« til bestyreren af Texaco. I henhold til aftalens artikel 6, stk. 2, var bestyreren forpligtet til »for egen regning at holde [de overdragne] formuegoder i perfekt stand« og dagligt at efterprøve, om pumperne og det andet materiale fungerede, som det skulle, samt øjeblikkeligt at orientere Texaco om påtænkte reparationer. Ifølge aftalens artikel 5 havde bestyreren »den fulde ejendomsret« til beholdningen, som han skulle tage »det fulde ansvar« for.

37 Kommissionen har anført, at det følger af punkt Q 4 i bilag I til direktiv 75/442, der omhandler »materialer, der er spildt eller tabt ved uheld, eller som på anden måde er involveret i et uheld«, at fællesskabslovgiver udtrykkeligt har besluttet, at direktivet skal dække det tilfælde, hvor indehaveren af affaldet har skilt sig af med det ved et uheld. Dette er ikke uforeneligt med direktivets artikel 1, der ikke præciserer, om handlingen »skiller sig af med« skal eller ikke skal være »frivillig«. Indehaveren kan endog som i tvisten i hovedsagen være uvidende om, at han har skilt sig af med et produkt.

38 Affattelsen af ovennævnte punkt Q 4, der også omhandler »materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af det pågældende uheld«, viser ligeledes, at direktiv 75/442 sidestiller materialer, der er kontamineret af affald, med affald, således at det sikres, at indehaveren af materialer, der udgør affald, i tilfælde af, at disse materialer spildes ved et uheld, ikke efterlader de kontaminerede stoffer eller genstande, men bliver ansvarlig for deres bortskaffelse.

39 Jord, som er kontamineret af kulbrinte, der er spildt ved et uheld, og som ligesom vand og luft er en del af miljøet, egner sig derimod ikke til den nyttiggørelse og bortskaffelse, der er foreskrevet i direktivet, og skal kun dekontamineres. Jord, der er forurenet af affald, skal derfor som hovedregel ikke i sig selv anses for affald.

40 Dette er imidlertid ikke tilfældet, hvis jorden skal flyttes med henblik på dekontaminering. I dette tilfælde er jorden, så snart den er udgravet, ikke længere en del af miljøet, men en rørlig ting, der, fordi det er blandet med materialer, der anses for affald og er spildt ved et uheld, må sidestilles med dette affald.

41 Endelig må den person, der havde de kulbrinter, der er spildt ved et uheld, i sin besiddelse på det tidspunkt, hvor de blev til affald, anses for »indehaveren« heraf, dvs. i dette tilfælde bestyreren af tankstationen, der havde købt kulbrinterne af Texaco. Disse stoffer er blevet til affald ved at sive ud af tankene. Olievirksomheden er ganske vist producenten af kulbrinterne, men alene detailhandleren »producerede« ved et uheld affaldet i forbindelse med sin virksomhed.

Domstolens besvarelse

42 I artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442 defineres affald som »ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter [...] at skille sig af med«. I det nævnte bilag præciseres og eksemplificeres denne definition ved, at der opstilles lister over stoffer og genstande, der kan anses for affald. Listerne er dog kun vejledende, idet afgørelsen af, om et stof eller en genstand kan anses for affald, først og fremmest afhænger af indehaverens handlemåde og af, hvorledes udtrykket »skille sig af med« skal forstås (jf. i denne retning dom af 18.12.1997, sag C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, Sml. I, s. 7411, præmis 26, og af 18.4.2002, sag C-9/00, Palin Granit og Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Sml. I, s. 3533, præmis 22).

43 Den omstændighed, at bilag I til direktiv 75/442, der har overskriften »[A] ffaldskategorier«, i punkt Q 4 nævner »[m]aterialer, der er spildt eller tabt ved uheld, eller som på anden måde er involveret i et uheld, herunder materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af det pågældende uheld«, er derfor kun et indicium for, at sådanne materialer falder ind under anvendelsesområdet for begrebet affald. Den giver ikke i sig selv mulighed for at anse kulbrinter, der er spildt ved et uheld og er skyld i en forurening af jord og grundvand, for affald.

44 Det er derfor nødvendigt at undersøge, om denne udledning af kulbrinter, der skete ved et uheld, er en handling, hvorved indehaveren »skiller sig af« med dem.

45 For det første skal udtrykket »skille sig af med«, som Domstolen allerede har fastslået, fortolkes under hensyntagen til direktiv 75/442's formål, som ifølge direktivets tredje betragtning er at beskytte menneskers sundhed og miljøet mod de skadelige virkninger ved indsamling, transport, behandling, oplagring og deponering af affald, og under hensyntagen til det formål, der fremgår af artikel 174, stk. 2, EF, hvorefter Fællesskabets politik på miljøområdet tager sigte på et højt beskyttelsesniveau, og bl.a. bygger på forsigtighedsprincippet og princippet om forebyggende indsats. Det følger heraf, at udtrykket »skille sig af med«, der er afgørende for anvendelsesområdet for begrebet affald, ikke kan fortolkes snævert (jf. i denne retning dom af 15.6.2000, forenede sager C-418/97 og C-419/97, ARCO Chemie Nederland m.fl., Sml. I, s. 4475, præmis 36-40).

46 Endvidere må det pågældende stof eller den pågældende genstand, når stoffet eller genstanden er et restprodukt fra en produktion, dvs. et produkt, som man ikke som sådan har søgt at fremstille med henblik på en senere anvendelse, og indehaveren ikke uden forudgående forarbejdning på økonomisk fordelagtig måde kan genbruge det, anses for at være en byrde, som indehaveren »skiller sig af med« (jf. i denne retning Palin Granit og Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitusdommen, præmis 32-37).

47 Det er imidlertid åbenlyst, at kulbrinter, der er spildt ved et uheld og er skyld i en forurening af jord og grundvand, ikke er et produkt, der uden forarbejdning kan genbruges. Salg af sådanne kulbrinter er meget usikker, og forudsat, at det overhovedet er muligt, forudsætter det forudgående operationer, der ikke er økonomisk fordelagtige for indehaveren. Disse kulbrinter må derfor anses for et stof, som indehaveren ikke har til hensigt at producere, og som han »skiller sig af med«, skønt det sker ved et uheld, i forbindelse med produktionen eller distribution af kulbrinterne.

48 Endelig ville direktiv 75/442 delvist miste sin virkning, hvis kulbrinter, der er skyld i en forurening, ikke ansås for affald, blot fordi de er spildt ved et uheld. Direktivets artikel 4 bestemmer bl.a., at medlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at affald nyttiggøres eller bortskaffes, uden at menneskets sundhed bringes i fare, og at »der ikke skabes risiko for hverken vand, luft eller jord, eller for fauna og flora«, og til »at forbyde henkastning, dumpning og ukontrolleret bortskaffelse af affald«. I henhold til direktivets artikel 8 skal medlemsstaterne træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for, at enhver indehaver af affald enten overlader dette til en erhvervsdrivende, der står for dets nyttiggørelse eller bortskaffelse, eller selv sørger for nyttiggørelsen eller bortskaffelsen. Direktivets artikel 15 fastsætter, hvilken erhvervsdrivende der skal afholde omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet »[i] henhold til princippet om, at forureneren betaler«.

49 Hvis kulbrinter, der er skyld i en forurening, ikke ansås for affald, fordi de er spildt ved et uheld, ville indehaveren deraf være fritaget for de forpligtelser, som direktiv 75/442 pålægger medlemsstaterne at pålægge ham, hvilket ville være uforeneligt med forbuddet mod at henkaste, at dumpe og på ukontrolleret måde at bortskaffe affald.

50 Det følger af det ovenfor anførte, at indehaveren af kulbrinter, der ved et uheld spildes og forurener jorden og grundvandet, »skiller sig af med« disse stoffer, som derfor må anses for affald i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 75/442.

51 Det bemærkes, at kulbrinter, der spildes ved et uheld, endvidere anses for farligt affald i medfør af Rådets direktiv 91/689/EØF af 12. december 1991 om farligt affald (EFT L 377, s. 20) og Rådets beslutning 94/904/EF af 22. december 1994 om udarbejdelse af en liste over farligt affald i henhold til artikel 1, stk. 4, i direktiv 91/689 (EFT L 356, s. 14).

52 Jord, der er forurenet som følge af, at kulbrinter er spildt ved et uheld, må ligeledes anses for »affald« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 75/442. Kulbrinterne kan i dette tilfælde ikke adskilles fra den jord, de har forurenet, og kan ikke nyttiggøres eller bortskaffes, uden at den forurenede jord ligeledes gennemgår den nødvendige rensning. Denne fortolkning er den eneste, der sikrer opfyldelse af de formål om beskyttelse af naturmiljøet og om forbud mod henkastning af affald, der er omhandlet i direktivet. Den er fuldt ud i overensstemmelse med formålet med dette direktiv, hvis punkt Q 4 i bilag I som anført blandt de stoffer og genstande, der kan anses for affald, nævner »materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af [at disse materialer er spildt ved et uheld, er tabt eller som på anden måde er involveret i et uheld]«. Med hensyn til, om jord, der er forurenet af kulbrinter, anses for affald, afhænger kvalifikationen således af den forpligtelse til at skille sig af med disse stoffer, som påhviler den person, der er ansvarlig for, at disse stoffer er spildt ved et uheld. Kvalifikationen kan således ikke følge af anvendelsen af nationale regler om betingelserne for anvendelse, beskyttelse eller rensning af den jord, hvorpå produktet er spildt.

53 Da den forurenede jord må anses for affald, alene fordi den ved et uheld er forurenet med kulbrinter, afhænger dens kvalifikation som affald ikke af gennemførelsen af andre transaktioner, der påhviler den forurenede jords indehaver, eller som sidstnævnte beslutter at gennemføre. Den omstændighed, at den forurenede jord ikke er udgravet, er derfor uden betydning for, om den anses for affald.

54 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt det olieselskab, der forsyner tankstationen, under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende kan anses for producent eller indehaver af affald i den forstand, hvori udtrykkene er anvendt i direktivets artikel 1, litra b) og c), bemærkes indledningsvis, at det efter kompetencefordelingen i artikel 234 EF er den forelæggende ret, der skal anvende de fællesskabsretlige bestemmelser — således som de er fortolket af Domstolen — på det konkrete tilfælde, hvori den skal træffe afgørelse (jf. dom af 8.2.1990, sag C-320/88, Shipping and Forwarding Enterprise Safe, Sml. I, s. 285, præmis 11).

55 Artikel 1, litra c), i direktiv 75/442 bestemmer, at indehaveren er »producenten af affaldet eller den fysiske eller juridiske person, som er i besiddelse af det«. I direktivet gives der således en vid definition af begrebet indehaver, idet det ikke præciseres, om forpligtelsen til at bortskaffe eller nyttiggøre affaldet generelt påhviler producenten af det eller den, der har det i sin besiddelse, dvs. ejeren elle indehaveren.

56 I henhold til artikel 8 i direktiv 75/442 påhviler de ovennævnte forpligtelser, som er en logisk følge af forbuddet mod henkastning, dumpning og ukontrolleret bortskaffelse af affald i direktivets artikel 4, »enhver indehaver af affald«.

57 Endvidere bestemmer artikel 15 i direktiv 75/442, at omkostningerne ved bortskaffelse af affald i henhold til princippet om, at forureneren betaler, skal afholdes af den indehaver, der overlader affald til en erhvervsdrivende, der står for dets bortskaffelse, og/eller af de tidligere indehavere eller producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra. Direktivet udelukker derfor ikke, at omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet i visse tilfælde pålægges en eller flere tidligere indehavere, dvs. en eller flere fysiske eller juridiske personer, der hverken er producenter eller indehavere af affald.

58 Det følger af de bestemmelser, der er citeret i de sidste tre præmisser, at der i direktiv 75/442 sondres mellem den materielle gennemførelse af nyttiggørelsen eller bortskaffelsen, der påhviler enhver »indehaver af affald«, hvad enten det er producenten eller den person, der er i besiddelse af det, og den økonomiske afholdelse af omkostningerne ved disse transaktioner, som det i henhold til princippet om, at forureneren betaler, pålægges de personer, der er skyld i affaldet, uanset om de er indehavere eller tidligere indehavere af affaldet eller endog producenter af det produkt, som affaldet hidrører fra.

59 Kulbrinter, der er spildt ved et uheld og hidrører fra udsivning fra en tankstations opbevaringsanlæg, har denne tankstation købt til brug for sin drift. De er derfor i tankstationens bestyrers besiddelse. Det er desuden tankstationens bestyrer, som til brug for sin virksomhed opbevarede kulbrinterne, da de blev til affald, og som derfor kan anses for at være den, der »frembringer« affaldet, jf. artikel 1, litra b), i direktiv 75/442. Under disse omstændigheder må tankstationens bestyrer anses for indehaver af affaldet i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442, idet han både er i besiddelse af affaldet og producenten af affaldet.

60 Hvis det i hovedsagen på grundlag af oplysninger, som kun den forelæggende ret kan vurdere, fremgår, at tankstationens opbevaringsanlægs dårlige stand og udsivningen af kulbrinterne skyldes, at det oliefirma, der forsynede tankstationen, ikke havde opfyldt nogle kontraktuelle forpligtelser eller forskellige handlinger, for hvilke dette firma kan pådrage sig ansvar, er det imidlertid muligt at antage, at oliefirmaet ved sin aktivitet har »frembragt affald« jf. artikel 1, litra b), i direktiv 75/442 og derfor er indehaver af dette affald.

61 Den forelæggende rets spørgsmål skal derfor besvares med, at kulbrinter, der er spildt ved et uheld og er skyld i en forurening af jord og grundvand, er affald som omhandlet i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442. Det samme gælder den jord, der er forurenet med kulbrinterne, også når den forurenede jord ikke er blevet udgravet. Under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende kan det olieselskab, der forsyner tankstationen, kun anses for indehaver af affaldet i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442, hvis den udsivning fra tankstationens opbevaringstanke, der er skyld i affaldet, skyldes selskabets adfærd.

Sagens omkostninger

62 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, der er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Kulbrinter, der er spildt ved et uheld og er skyld i en forurening af jord og grundvand, er affald som omhandlet i artikel 1, litra a), i Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald, som ændret ved Rådets direktiv 91/156/EØF af 18. marts 1991. Det samme gælder den jord, der er forurenet med kulbrinterne, også når den forurenede jord ikke er blevet udgravet. Under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende kan det olieselskab, der forsyner tankstationen, kun anses for indehaver af affaldet i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442, hvis den udsivning fra tankstationens opbevaringstanke, der er skyld i affaldet, skyldes selskabets adfærd.

Underskrifter.